297773 ـ حکم استفاده از داروهای آرام بخش و خواب آور برای درمان نگرانی و بی‌خوابی

سوال

می‌خواهم از احکام مربوط به خود درمانی در اسلام آگاه شوم. من پس از ازدواجم دوران دشواری داشتم. همسرم به من بی‌توجهی می‌کند و نمی‌دانم این کارش عمدی است یا غیر عمد. او همهٔ روزش را کنار کامپیوتر یا گوشی می‌گذراند و بازی می‌کند و همیشه با دوستانش صحبت می‌کند حال آن‌که ما حتی یک گفتگو نداریم که با تماس‌های تلفنی او قطع نشود. ما در طول روز حتی دو ساعت پی در پی با هم صحبت نمی‌کنیم و طی دو سال گذشته بارها سر این موضوع با هم بحث و گفتگو کرده‌ایم اما تصمیم گرفته‌ام که صبر کنم و ساکت بمانم ولی احساس افسردگی و دلتنگی و و تنهایی می‌کنم و نمی‌توانم بخوابم برای همین از داروهای شل کنندهٔ عضلات استفاده می‌کنم. داروی اولی که استفاده می‌کنم بدون نسخه در داروخانه‌ها به فروش می‌رسد اما احساس می‌کنم به این دارو وابسته شده‌ام ولی با این حال بسیار احساس نومیدی و اضطراب می‌کنم اما همین‌که این دارو را مصرف می‌کنم به راحتی می‌خوابم و به آسانی بیدار می‌شوم. پزشک این دارو را برایم تجویز نکرده است. من سابقهٔ بدخوابی دارم و این دارو را هر چند وقت یک بار مصرف می‌کنم و تاثیر دارو از سی تا چهل دقیقه بعد از مصرف شروع می‌شود و از چهار تا شش ساعت دوام می‌یابد اما حتی بعد از این مدت باعث می‌شود از نظر عقلی و بدنی آرام باشد. من می‌دانم که مست کننده‌ها در اسلام حرام است اما آیا استفاده از این دارو برای خود درمانی هم باعث می‌شود نماز من چهل روز پذیرفته نشود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

زن حقوقی دارد که بر عهدهٔ شوهر است از جمله: معاشرت نیکو، خرجی، مسکن، فراهم ساختن شرایط برای عفیف ماندن او و فراهم ساختن نیازهای عاطفی، و قرآن و سنت دال بر همهٔ این‌هاست.

همین‌طور حقوقی که بر عهدهٔ زن است از جمله معاشرت نیکو، اطاعت کردن در کارهایی که حرام نیست، برآورده ساختن نیازهای جنسی او و خدمت به او و خارج نشدن از خانه مگر به اجازهٔ وی که همهٔ این حقوق در پاسخ شمارهٔ (10680) بیان شده است.

آن‌چه دربارهٔ بی‌توجهی همسرتان بیان کردید با تفاهم و جستجوی کارهای مورد علاقهٔ مشترک حل می‌شود، مانند طلب علم

و حفظ قرآن کریم و رفتن به تفریح در اوقات فراغت و کمتر کردن استفاده از موبایل و مانند آن.

ثانیا:

استفاده از داروهای خواب آور و آرام بخش جایز نیست مگر به اجازۀ پزشک مورد اعتماد؛ زیرا برخی از این داروها شامل مواد تخدیر کننده است و برخی اعتیاد آور و زیانش بیشتر از سود آن است.

بنابراین خوددرمانی با این نوع داروها به سبب آنچه بیان کردیم ممنوع است.

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ پرسیده شد: «حکم استفاده از داروهای خواب آور یا آنچه «آرام بخش» نامیده می‌شود چیست و آیا از جملۀ مواد مخدر است و اگر ضرورت داشت یا پزشک تجویزش کرد جایز می‌شود؟

ایشان چنین پاسخ دادند: «استعمال این داروها جایز نیست مگر در صورت نیاز، به شرط آنکه پزشکی فهیم و دانا تجویزش کند؛ زیرا این داروها خطرناک است و ممکن است بر کار مغز تأثیر بگذارد و اگرچه ممکن است انسان در همان لحظه آرام شود اما شر بزرگتری در پی آن رخ می‌دهد، بنابراین مهم آن است که استعمال آن برای نیاز جایز است به شرط آنکه تحت نظر و اجازۀ پزشک باشد» (فتاوی نور علی الدرب: نوار شمارۀ ۸۲، طرف اول).

ثالثا:

داروهایی که شامل ماده‌ای مخدر است اصل بر این است که ممنوع و حرام باشد، اما اگر مشخص شد که راهی است برای درمان، و جای‌گزینی از داروهای مباح نداشت، در این صورت استعمال آن به این شروط مباح است:

۱ـ اینکه نیاز بیمار به آن دارو در حد ضرورت یا نیاز شدید باشد.

۲ـ اینکه یک پزشک مسلمان مورد اعتماد شهادت دهد که این داروی مخدر دارای فایده و سودی برای بیمار است.

۳ـ اینکه استفاده از آن دارو به اندازۀ دفع آن ضرورت باشد.

۴- اینکه استعمال آن دارو منجر به زیانی بزرگتر یا هم اندازۀ زیانی نشود که برایش تجویز شده است.

بنابراین نصیحت ما این است که دربارۀ دارویی که استفاده می‌کنید از پزشک متخصص مشورت بخواهید و به طور کلی استعمال دارو را کم کنید و برای درمان اضطراب و بی‌خوابی از داروهای شرعی سودمند مانند قرائت قرآن و ذکر الله و درود بر پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ یاری بجویید که این باعث آرامش دل و از بین رفتن نگرانی می‌شود.

الله تعالی می‌فرماید:

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ [سورۀ رعد: ۲۸]

(آنان که ایمان آوردند و دل‌هایشان با یاد الله آرام می‌گیرید. آری با یاد الله است که دل‌ها آرام می‌یابد).

و از أُبَیّ بن کعب ـ رضی الله عنه ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ هر گاه دو سوم شب می‌رفت برمی‌خاست و می‌فرمود: «ای مردم الله را یاد کنید، الله را یاد کنید، آن‌گاه که لرزنده بلرزد، و در پی آن لرزۀ دیگری آید (اشاره به قیامت)، مرگ با آن‌چه در آن هست آمد، مرگ با آن‌چه در آن هست آمد». أُبَی می‌گوید: گفتم ای رسول الله، من بسیار بر تو درود می‌فرستم، پس چقدر از دعای خود را برای تو قرار دهم؟ فرمود: «هرچه می‌خواهی». گفتم: یک چهارم؟ فرمود: «هرچه می‌خواهی و اگر بر آن بیفزایی برایت بهتر است» گفتم: نصف؟ گفت: «هرچه می‌خواهی، و اگر بیفزایی برایت بهتر است» پس گفتم: دو سوم؟ گفت: «هرچه می‌خواهی و اگر بیفزایی برایت بهتر است» گفتم: همۀ دعایم را برای تو قرار می‌دهم! فرمود: «پس نگرانی‌ات برطرف می‌شود و گناهت برایت آمرزیده خواهد شد».

به روایت ترمذی (۲۴۵۷) و آلبانی در «صحیح سنن ترمذی» آن را حسن دانسته است.

در «تحفة الأحوذي» آمده است: «چقدر از دعایم را برای تو قرار دهم» یعنی به جای آن‌که برای خودم دعا کنم. این را علامه قاری گفته است.

زیرا درود بر پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ از بزرگترین اسباب گشایش سینه و خشنودی درون و از بین رفتن نگرانی و غم است. از الله خواهانیم همسر شما را به صلاح آورد و نگرانی و غم شما را برطرف سازد.

والله اعلم